

Dilbilim ve Kur'ân Çerçevesinde Bir Anlam Analizi: Resul ve Nebi Kavramları

Erdoğan Doğru¹

Giriş

Peygamber kelimesi dilimize Farsçadan girmiş dinî bir kavramdır. Bu kavramı Arapçada iki kelime karşılamaktadır. Bunlar; “nebi” (نبي) ve “resul” (رسول) kelimeleridir. Klasik dinî literatürde genellikle “nebi” ve “resul” kelimelerinin birbirinden farklı anlamlara gelen kelimeler olarak izah edildiklerini görmekteyiz. Bu durumun bir yansıması olarak aynı anlayışın günümüzde de yaygınlık kazanmış olduğunu görüyoruz. Ne var ki Kur'ân-ı Kerim’i incelediğimizde elde edeceğimiz anlayış, pek çok konuda olduğu gibi bu konuda da geleneksel kültürün getirdiği anlayıştan oldukça farklıdır. Bu makalede “nebi” ve “resul” kavramlarının anlam alanları etimolojik olarak ele alınmış ve Kur'ân’daki kullanımları ile geleneksel anlayış arasında bir karşılaştırma yapılmıştır.

Nebi kelimesi “kendisiyle ilim hasıl olan önemli haber” anlamındaki “n-b-e” (ن ب ع) kökünden türemiştir., Mubalağalı ism-i fâil sıygasında olan “nebi” kelimesi, fe’îl (فعليل) vezninde olduğu için ism-i fâil anlamına gelebileceği gibi ism-i mef’ûl anlamına da gelebilir. Bu olgu, Arapçada fe’îl (فعليل) vezninin genel bir özelliğidir.² Nebi, ism-i fâil olarak; haber getiren kimse, ism-i mef’ûl olarak da kendisine haber verilen kimse anlamına gelmektedir. Buradan hareketle “nebi” kelimesi; Allah’tan kendisine haber (vahiy) gelen ve bu haberi (vahiy) diğer insanlara ulaştıran kişi anlamlarını birlikte içermektedir. Bazı dilciler, nebi kelimesinin yükseklik, yücelik manasındaki “n-b-v” (ن ب و) kökünden (mastarı, “nebve”) türediğini kabul etmektedirler.³ Her iki hâlde de nebi, makamı çok yüksek olan ve Allah’tan insanlara önemli haberler getiren kişi anlamına gelmektedir.

Resul kelimesi, Arapçada “r-s-l” (ر س ل) kökünden (mastarı, “risl”) gelir, “bir görevi yerine getirmek ve o görevle ilgili veri toplamak üzere gitmek”⁴ demektir. Aynı zamanda bu kelime de bir yumuşaklık ve mülayimlik vardır. “Alâ rislik” yavaş ol, mülayim ol demektir. Bu anlamda, yavaş ve rahat bir şekilde hareket eden deve için “nâkatün rasletün” denilmiştir.⁵ Resul kelimesi ise hem gönderilen mesaj hem de mesajı yüklenip götüren kimse anlamındadır. Birçok çoğulu olmakla birlikte “rusûl” (رُسُلٌ) şeklindeki çoğulu en yaygın olanıdır. Kimi zaman “resul” (رَسُولٌ) kelimesinin bizzat kendisi çoğul olarak kullanılmaktadır.⁶ Kur'ân-ı Kerim’de terim olarak ikinci manada, yani “mesajı yüklenip götüren kimse” anlamında kullanılmıştır. Kelimenin rubai mezidi olan “İrsâl” (إرسال) de bir mesajla veya görevle gönderme anlamına gelmektedir. Kur'an'da bazan resul yerine bu kelimenin ismi mef'ulü olan “mursel” (مُرْسَلٌ) kelimesi kullanılmıştır.

Geleneksel anlayış ve Kur'ân

Bu ön açıklamadan sonra söz konusu iki kelimenin Kur'ân-ı Kerim’deki kullanımları ile geleneksel kullanımı arasında bir fark bulunup bulunmadığı konusuna geçelim. Geleneksel anlayışa göre, bu iki kelime arasında fark vardır ve bu fark şu şekilde izah edilir: Nebiler Allah’tan vahiy aldıkları hâlde kendilerine yeni bir kitap ve şeriat verilmemiş olanlar, resuller ise kendilerine kitap indirilen ve yeni bir şeriatle görevlendirilen peygamberlerdir. Buna göre, her resul nebidir fakat her nebi resul değildir. Fakat resul olmak için de önce nebi olmak gerekmektedir. Resul yeni bir şeriatle gönderilir, nebi ise kendisinden önce gelmiş olan şeriatı uygulamakla yükümlüdür.⁷ Bu algılama tarzı,

¹ Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Bölümü Arap Dili Eğitimi

² Mustafâ Ğalâyîni; *Câmiu 'durûsi 'l-Arabîyye*, el-Mektebetu'l-Asriyye, Beyrut, 1982, C. I, s. 188.

³ İbn Manzur, *Lisânu 'l-Arab*, n-b-v maddesi.

⁴ İbn Manzur, *Lisânu 'l-Arab*, r-s-l maddesi.

⁵ İbn Manzur, *Lisânu 'l-Arab*, r-s-l maddesi; Ebu'l-Huseyn Ahmed ibn Fâris b. Zekerîyya, *Mucmelu 'l-Luĝa*, Beyrut, 1986, II, 376.

⁶ Raĝîb el-İsfehânî, *Müfredât, r-s-l* maddesi; İbn Manzur, *Lisânu 'l-Arab*, r-s-l maddesi.

⁷ Saduddîn Taftâzânî, *Kelam İlmi ve İslâm Akâidi (Şerhu 'l-Akâid)*, haz: Süleyman Uludaĝ, Dergah yay. İstanbul, ts., s. 112.

resullerin vahiyi melek(ler) aracılığıyla aldığı, nebilerin ise ilham, rüya vb. yollardan aldığı iddia eder.⁸ Klasik kültür birikimimiz içinde bu ayırımı kabul etmeyen, yani, resul ile nebi kelimelerinin Kur'an-ı Kerim'de aynı anlamda kullanıldığını kabul eden bazı görüşler de vardır.⁹ Bunlardan biri olan Kadı Abdülcebbar, nebi ile resul kelimelerinin Kur'an-ı Kerim'deki kullanımları arasında hiçbir fark bulunmadığını dile getirmiştir.¹⁰ Ne var ki nebi ile resul arasında fark gözeten görüşler süreç içerisinde yaygınlık kazanmıştır. Bu bağlamda Ebû Hilâl el-Askerî, nebiye mucize verildiğini, resule ise mucize verilmediğini; resulün yeni bir haber getirdiğini, halbuki nebinin eski haberleri tebliğle görevli olduğunu ifadeyle bu iki kelime arasında fark olduğunu iddia etmiştir.¹¹ Mâverdî, resulün konum ve değerinin nebiye göre daha yüksek olduğunu ifade etmiş, aralarındaki farkı izah etme sadedinde resule vahiy meleğinin indiğini, nebiye ise yalnızca rüyada vahyedildiğini, ayrıca, resulün tek ümmete gönderildiğini, nebinin ise böyle olmadığını belirtmiştir.¹²

Oysa, Kur'an-ı Kerim'de peygamberler kastedildiği zaman bu iki kelimenin farklı anlamlarda kullanıldığına dair hiçbir delil yoktur. Yani, her peygamber hem nebidir hem de resuldür. Başka bir ifadeyle resul olup da nebi olmayan veya nebi olup da resul olmayan Peygamber yoktur. Kur'an-ı Kerim'de Allahu Teala kendilerine kitap verilmiş ve yeni bir şeriatle gönderilmiş peygamberleri resul olarak isimlendirdiği gibi nebi olarak da isimlendirmiştir. Şimdi, konuyla ilgili olarak şu ayetleri okuyalım:

“İnsanlar bir tek ümmet idi. Sonra Allah, nebileri müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdi. İnsanların anlaşmazlığa düştükleri hususlarda hüküm vermeleri için onlarla beraber hak yolu gösteren kitaplar gönderdi.” 2/ 213

“Müjdeleyici ve uyarıcı olarak resuller (gönderdik).” 4/ 165

Bu iki âyette peygamberlerin müjdeleyicilik ve uyarıcılık görevlerine değinilmiş ve bu görevle gönderilmiş bütün peygamberler için hem nebi hem de resul ifadesi kullanılmıştır. Bu durum, bize her iki kelimenin birbirinin yerine kullanılabilirliğini ve aynı kişileri nitelediğini açıkça göstermektedir. Ayrıca, Bakara 213. ayette Allah, bütün peygamberler için “nebiyyîn” (nebiler) kelimesini kullanmakta ve onlara kitap, yani vahiy indirdiğini ifade etmektedir. Bu da iddia edilen aksine nebile de kitap verilmiş olduğunu gösterir.

“Hani Allah, nebilerden; ben size kitap ve hikmet verdikten sonra yanınızdakileri tasdik eden bir resul geldiğinde ona mutlaka inanıp yardım edeceksiniz, diye söz almıştı. 3/81 ayetiyle de nebilere kitap verildiği açıkça ortaya konmaktadır.

Resul ve nebi kelimleri arasında fark olmadığını ortaya koyan ayetlerden biri de Hz. İsa ve onun peygamberliğiyle ilgili şu âyettir:

“(İsa a.s) dedi ki: Şüphesiz ben Allah'ın kuluyum. Bana kitabı verdi ve beni nebi kıldı.” 19/30

Bu âyete göre, kitap verilen peygamberlerin resul, kitap verilmeyen peygamberlerin ise nebi olarak adlandırıldığı iddiası gerçeği yansıtmamaktadır. Zira, ayette Hz. İsa'ya hem kitap verildiği hem de nebi kılındığı çok açık bir ifadeyle belirtilmiştir.

Kendilerine kitap verilmiş ve yeni bir şeriatle gönderilmiş peygamberlerin hem resul hem de nebi olarak isimlendirildiği diğer ayetlere bakalım:

“İsa Mesih ancak bir resuldür, ondan önce de resuller geçmiştir.” 5/75

“Musa dedi ki: Ey Firavn, gerçekten ben Alemlerin rabbinden bir resulüm.” 7/104

⁸ Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Ziyâd el-Ferrâ, *Ma'âni'l-Kur'an*, Beyrut, ts., II, s. 229; .

⁹ Şerafettin Gölcük, Süleyman Toprak, *Kelâm*, Konya, 1988, s. 274.

¹⁰ Kadı Abdülcebbar, Ebû'l-Hasan Abdülcebbar b. Ahmed, *Şerhu'l-Usûli'l-Hamse*, tahkik: Abdülkerim Osman, Mektebet Vehbe, Kahire, 1988. s. 567-568.

¹¹ Ebû Hilâl el-Askerî, *el-Furûku'l-Luğaviyye*, Beyrut, 1419, s.285.

¹² Mâverdî, Ali b. Muhammed b. Habîb, *en-Nuketü ve'l-'Uyûn*, Beyrut, ts., IV, 34-35.

İşte bu ayetlerde Allah (c.c.), kendilerine kitap indirdiği peygamberlerini resul olarak isimlendirmiştir. Ama aynı peygamberlere nebi de demiştir. Şu ayetlere bir göz atalım:

“(İsa a.s) dedi ki: Şüphesiz ben Allah’ın kuluyum. Bana kitabı verdi ve beni nebi kıldı.” 19/30

“Kitapta Musa’yı da zikret. Çünkü o ihlase erdirilmiş gönderilmiş bir nebi idi.” 19/51

Şimdi de kendilerine kitap indirilmemiş peygamberlerden bahseden ayetlere bakalım:

“(Hud) Ey kavmim dedi, bende akıl yetersizliği yoktur ama ben gerçekten alemlerin rabbinden bir resulüm.” (7/67)

“Firavun’a gidin (Hz. Musa ve Hz. Harun) ve biz Allah’ın resulüyüz deyin.” 26/16

Bu ayetlerde hem Hz. Musa hem de Hz. Harun resul olarak isimlendirilmiştir, halbuki kitap Hz. Musa’ya inmiştir.

“Şüphesiz ben (Hz. Şuayb) sizin için güvenilir bir resulüm.” 26/178

“O, mihrapta namaz kılmakta iken melekler ona seslendi. Allah sana Yahya’yı müjdeler. O, Allah’tan olan kelimeyi doğrulayan, efendi, iffetli ve salihlerden bir nebidir.” 3/39

“Böylelikle onlardan ve Allah’tan başka taptıklarından kopup ayrılınca, ona İshak’ı ve Yakub’u armağan ettik ve herbirini nebi kıldık.” 19/49

“Ona rahmetimizden kardeşi Harun’u da bir nebi olarak armağan ettik.” 19/53

“Kitapta İdris’i de zikret. Çünkü o dosdoğru bir nebi idi.” 19/56

Yukarıdaki ayetlerde kendilerine kitap indirilmemiş peygamberlerden Hz. Hud, Hz. Harun ve Hz. Şuayb resul olarak isimlendirilmişken; yine kendilerine kitap indirilmemiş peygamberlerden olan Hz. Yahya, Hz. İshak, Hz. Yakub, Hz. Harun ve Hz. İdris nebi olarak isimlendirilmiştir. Böylece, kendilerine kitap indirilmeyen peygamberlerden bir kısmı nebi olarak nitelendirilirken diğer bir kısmı resul olarak nitelendirilmiştir. Bu da bize resul ile nebi kelimeleri arasında iddia edildiği gibi bir farkın bulunmadığını göstermektedir.

Nebi ve resul olarak Hz. Muhammed

Ayrıca doğrudan doğruya Hz. Muhammed’e hitap eden veya ondan bahseden ayetlerde de Peygamber aleyhisselam bazen resul, bazen de nebi olarak isimlendirilmiştir. Aşağıdaki ayetlerde Hz. Muhammed’den resul olarak bahsedilmektedir.

“Ey insanlar şüphesiz resul size rabbinizden hakla geldi.” 4/170

“Ey resul Rabbinden sana indirileni tebliğ et...” 5/67

“Ey kitap ehli, kitaptan gizlemekte olduklarınızın çoğunu size açıklayan ve bir çoğundan da geçiveren resulümüz geldi...” 5/15

Şu ayetlerde ise Hz Muhammed’den nebi olarak söz edilmektedir.

“Ey nebi Allah’tan sakın! Kafirlerle ve münafıklara itaat etme...” 33/1

“Ey nebi gerçekten biz seni bir şahid, bir müjde verici ve bir uyarıcı olarak gönderdik.” 33/45.

Bu ve benzer pek çok âyette Yüce Allah Hz. Peygambere bazen resul bazen de nebi kelimeleriyle hitap etmektedir.

Her peygamber hem nebi hem de resuldür

Bazı âyetlerde de gerek Hz. Muhammed, gerekse diğer peygamberler için aynı anda hem resul hem de nebi kelimeleri yan yana ve biri diğerini niteler mahiyette kullanılmıştır:

“.....Öyleyse Allah’a ve onun ümmi ve nebi (haber getirici) olan resulüne (gönderilmiş elçisine) iman edin...” 7/158

“Onlar ki yanlarındaki Tevrat ve İncil’de yazılı bulacakları ümmi ve nebi (haber getirici) olan resulüne (gönderilmiş elçisine) uyanlardır...” 7/157

“...Öyleyse Allah’a ve onun ümmi ve nebi (haber getirici) olan resulüne (gönderilmiş elçisine) iman edin....” 7/158

“Kitapta Musa’yı da zikret. Çünkü o, ihlase erdirilmiş ve nebi (haber getirici) resul (gönderilmiş elçisi) idi.” 19/51

“Kitapta İsmail’i de zikret. Çünkü o, sözüne sadıktı ve nebi (haber getirici) resul (gönderilmiş elçi) idi.” 19/54

Görüldüğü gibi bütün bu ayetlerde kendilerine kitap verilenlere resul dendiği gibi nebi de denmiştir. Yine kendilerine kitap verilmeyenler için de her iki kelime zaman zaman kullanılmıştır. Peygamberimizle ilgili olarak nebi ve resul kelimeleri bazen ayrı yerlerde bazen de yan yana kullanılmıştır. Özellikle Medine devrinde ve şeriat uygulanıyorken bile ona nebi denilebilmiştir. Resul ve nebi kelimeleri yan yana kullanıldığı zaman yapısal olarak sıfat tamlaması olmakta ve sonra gelen kelime kendinden öncekini nitelemektedir. Yukarıdaki ayetlerde görüldüğü üzere nebi kelimesi niteleyen (sıfat), resul kelimesi ise nitelenen (mevsuf) konumunda bulunmaktadır. Gramatik ve semantik olarak sıfat tamlamasında önem arz eden kelimenin nitelenen konumunda bulunan kelime olduğu göz önünde bulundurulursa yukarıdaki meallerde de görüleceği üzere anlam, nitelenen kelime üzerinde odaklanmakta, niteleyen kelime sadece nitelediği kelimenin bir özelliğini dile getirmektedir. Bu durumda resuller, nebi olarak nitelenmekte yani, kendisinden bahsedilen resulün (elçinin) önemli bir haber getiren birisi (nebi) olduğu vurgulanmış olmaktadır. Peygamberler içerisinde Allah tarafından gönderilmeyen, görevlendirilmeyen ve gönderilirken kendisine önemli bir haber yüklenmeyen bir peygamber olmadığına, olamayacağına göre Allah tarafından insanlara gönderilmiş bütün peygamberler hem resul hem de nebi vasfını taşımaktadırlar. Buradan hareketle diyebiliriz ki, Allah’ın kendisine resullük görevi vermediği bir nebisi; ya da nebilik görevi vermediği bir resulü bulunmamaktadır. Dolayısıyla, resul diye isimlendirilen her peygamber aynı zamanda nebi; nebi diye isimlendirilen her peygamber de aynı zamanda resuldür. Bu açıdan peygamberler arasında fark yoktur. Kendisine kitap - yeni şeriat verilsin veya verilmesin her peygamber, Allah tarafından önemli haberlerle (nebi) gönderilmiş elçiler (resuller)dir.

Nübüvvet ve risaleti birbirinden ayıran ve farklı insanların görevleri olarak kabul edenler farkında olmadan “Hz. Peygamber nebilerin sonuncusudur. Nübüvvet bitmiştir; ancak, risalet devam etmektedir.” diyenleri desteklemiş, onlara malzeme temin etmiş olmaktadır. Halbuki Allah’ın resulü olmakla Allah’ın nebisi olmak arasında herhangi bir fark yoktur. Dolayısıyla peygamberlik anlamında “nebilerin sonuncusu” olmak, aynı zamanda resullerin de sonuncusu olmak demektir.¹³ Hz. Peygamber, nebilerin sonuncusu olmakla aynı zamanda resullerin de sonuncusudur. Ondan sonra peygamber anlamında nebi de resul de gelmeyecektir. Bir hadîs-i şerifte şöyle buyrulmaktadır: “Risalet ve nübüvvet kesildi. Benden sonra resul de nebi de yoktur.”¹⁴ Bu rivayette ortaya konulan gerçek, peygamberlik kurumunun Hz. Peygamberle sona erdirildiğidir.

¹³ XI. Kur’ân Sempozyumu Kur’an ve Risalet, Mehmet Okuyan, *Kendisine Kitap Verilen ve Verilmeyen Peygamberler*, 2009 Ankara.

¹⁴ Ahmed b. Hanbel, Müsned, III, 267.

Nübüvvetin bittiğini, ancak risaletin devam ettiğini iddia edenler Ahzab suresinin 40. ayetini delil göstermektedirler. Çünkü bu ayette, Hz. Peygamber'in Allah'ın resulü ve nebilerin sonuncusu olduğu belirtilmektedir. İddia sahipleri, nebi kelimesinin çoğul olup resul kelimesinin tekil olmasını iddialarına dayanak yapmışlardır. Bu anlayışa göre, Hz. Muhammed'den sonra nebi anlamında peygamberlik sona ermiş, fakat resul anlamında peygamberlik sona ermemiştir. Dolayısıyla Hz. Muhammed'den sonra da Allah nebi olmayan resuller göndermiştir ve göndermeye de devam edecektir. Resullük iddiasıyla ortaya çıkan Mısırlı Reşat Halife'nin temel dayanağı bu ayet olmuştur. Her resul nebidir, her nebi resul değildir diyen geleneksel görüşün aksine bu görüşteki insanlar; her nebi resuldür, her resul nebi değildir iddiasını dillendirmektedir. Bu görüş, geleneksel görüşteki nebi ve resul kelimelerinin içeriklerini tam tersine çevirmiş olmaktan başka bir şey yapmamıştır. Geleneksel görüşe göre, nebiler kendilerine kitap verilmeden, resuller ise yeni bir kitap ve şerait verilerek gönderilen peygamberler iken sözkonusu modern görüşe göre, resuller kendilerine kitap verilmeden, nebiler ise yeni bir kitap ve şerait verilerek gönderilen peygamberler olarak algılanmaktadır. Buna göre, Hz. Muhammed'den sonra gönderilecek resuller yeni bir kitap ve şeraitle gelmeyecek, Hz. Muhammed'e verilen kitabı ve şeriatı tebliğ edeceklerdir. Fakat buna rağmen onlar da birer resul, yani Allah'ın elçisi olma vasfını taşıyacaklardır. Şimdi, bu görüş sahiplerinin, görüşlerine delil saydıkları Ahzab suresinin 40. ayetinin nasıl anlaşılabilceği konusuna değinelim:

Allahu Teala, Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Peygamberden bahsederken şöyle buyurmaktadır: "Muhammed içinizden herhangi bir adamın babası değildir. Ancak o, Allah'ın resulü ve nebilerin sonuncusudur."

Allahu Teala, bu ayette Hz. Muhammed için, neden "resullerin ve nebilerin sonuncusudur" diyerek iki sözcüğü bir arada kullanmamış veya niçin resullerin değil de nebilerin sonuncusudur buyurmuştur. Kanaatime göre bunun izahı şu şekilde yapılabilir:

Resul ve nebi kelimelerinin peygambeler için kullanıldığında aynı anlama geldiğini ayetlerle dile getirmiştik. Kur'ân-ı Kerim'de bu iki kelimedenden sadece "resul" kelimesi "Peygamber" dışında başka anlamlarda da kullanılmıştır. Nebi kelimesinde ise böyle bir durum yoktur. Nebi, Kur'ân-ı Kerim'de sadece peygamberler için kullanılmıştır. Resul kelimesinin ise Kur'ân'daki kullanımlarına bakıldığında melekler için kullanım örnekleri olduğu gibi,¹⁵ insan elçiler için de kullanıldığı görülmektedir.¹⁶ Dahası bu kelime fiil olarak "mucize gönderilmesi",¹⁷ "ruhların insanlara geri gönderilmesi",¹⁸ "rüzgarların gönderilmesi",¹⁹ "yağmurun yağdırılması",²⁰ "felaket, azap"²¹ ve "şeytanların musallat edilmesi"²² anlamlarında da kullanılmıştır.

Şimdi "resul" kelimesinin "peygamber" anlamı dışındaki kullanımlarına örnekler verelim:

"Ben (Cebrail a.s.) ancak Rabbinden bir resulüm." 19/19

"O, şerefli bir resulün (Cebrail a.s.) sözüdür." 69/40

"Allah, meleklerden resuller seçer ve insanlardan da..." 22/75

"Hükümdar, onu bana getirin dedi. Ona resul (elçi olarak gönderilen saray hizmetlisi) geldiğinde, efendine dön de ona soruver, ellerini kesen o kadınların durumu neydi..." 12/50

¹⁵ 6/En'âm, 61; 11/Hüd, 69, 70, 77, 81; 15/Hicr, 57-58, 61; 19/Meryem, 17, 19; 22/Hac, 75; 51/Zâriyât, 31-32; 69/Hâkka, 40; 81/Tekvîr, 19.

¹⁶ 4/Nisâ, 164-165; 10/Yûnus, 47; 12/Yûsuf, 31; 16/Nahl, 26; 22/Hac, 75; 26/Şuarâ, 53; ...

¹⁷ 17/İsrâ, 59.

¹⁸ 39/Zümer, 42.

¹⁹ 7/A'râf, 57; 15/Hicr, 22; 25/Furkân, 48; 27/Neml, 63; 30/Rûm, 46, 48, 51; 33/Ahzâb, 9; 35/Fâtır, 9.

²⁰ 6/En'âm, 6; 11/Hüd, 52; 71/Nüh, 11.

²¹ 7/Arâf, 133, 162; 13/Ra'd, 13; 17/İsrâ, 68, 69; 18/Kehf, 40; 29/Ankebût, 40; 34/Sebe, 16; 41/Fussilet, 16; 51/Zâriyât, 33, 41; 54/Kamer, 19, 31, 34; 55/Rahmân, 35; 67/Mülk, 17.

²² 19/Meryem, 83.

Görüldüğü gibi Cebrail (a.s) da bir resuldür fakat o, insanlara hakkı anlatmak için gönderilmiş bir peygamber değildir. Yine azap getiren meleklerle Kur'an'da resullerimiz denmiştir. Hz. Yusuf'a gelen resul (elçi) ise Allah tarafından değil kral tarafından gönderilmiştir. Bu ayetlerden anlaşıldığı üzere, resul kelimesi Kur'an-ı Kerim'de sadece peygamber manasında değil daha pek çok farklı anlamlarda kullanılmıştır. Bütün bunları hesaba katarsak şu sonuca varırız: Kur'ânî kullanım bakımından resul kelimesi, nebi kelimesinden içerik olarak daha kapsamlı ve genel bir kelimedir. Başka bir ifadeyle nebi kelimesiyle sadece peygamberler kastedilirken, resul kelimesiyle kastedilen anlamın içine peygamberlerden başka unsurlar da girebilmektedir. Allahu Teala'nın Ahzab suresinin 40. ayetinde Hz Muhammed'in son peygamber olduğunu haber vermek üzere indirdiği ayette resul kelimesini için içine katmaksızın "o, nebilerin sonuncusudur" demesi muhtemel bir karışıklığı önlemek için olabilir. Zaten Kur'ânî bağlamda düşünüldüğü zaman nebi ile resul kelimeleri arasında etimolojik kökenleri dışında işaret ettiği kişi açısından herhangi bir fark bulunmadığı için ayetteki "o, nebilerin sonuncusudur" ifadesi aynı zamanda "o, nebilerin sonuncusudur" anlamını da içinde barındırdığından dolayı herhangi bir yanlış anlamaya mahal vermemektedir.

Sonuç

Bütün peygamberler hem nebidir hem de resuldür. Gerek nebi gerek resul Kur'an'da, Allah'ın buyruklarını ve öğütlerini muhataplara bildirmek üzere seçtiği elçi anlamında kullanılmıştır. Kur'an'da kendilerinden söz edilen peygamberler hem resul hem nebi olarak nitelendirilmiş, böylece nebi ile resul arasında bir farkın bulunmadığına işaret edilmiştir. Bazı ayetlerde kimi peygamberlerin sadece nebi kelimesi ile nitelenmesi, kimilerinin de sadece resul kelimesi ile tanımlanması, aralarında kategorik bir farkın bulunduğu anlamına gelmez. Çünkü, nebi kelimesiyle tanımlanan bir peygamberin bizzat kendisinin veya aynı özellikteki başka bir peygamberin diğer ayetlerde resul olarak nitelenmesi, ayrıca kendilerine kitap verilen peygamberlerle kitap verilmeyen peygamberler arasından seçilen kimi peygamberler için hem nebi hem de resul kelimelerinin yan yan kullanılması bu iki kelimenin bütün peygamberler için kullanıldığının en önemli kanıtları olarak önümüzde durmaktadır. Kur'an-ı Kerim esas alınarak bakıldığında bazı peygamberlere kitap indirildiği, bazılarına ise indirilmediği ne kadar açık ve net ise resul ve nebi kelimelerinin, kendilerine kitap indirilenler ve indirilmeyenler ayrımı yapılmaksızın bütün peygamberler için kullanıldığı da o kadar açık ve nettir.